

□ **Nekem most úgy tűnik, a szavaid mögött – ami csak előbeszédben észlelhető – mintha némi megbánottság rajtózna.**

– Még ha lett volna is rá okom, megbántottak nem érzem magam, inkább csak az bánt, hogy a főiskolai és az egyetemi pályafutásom alatt több ezer diákot tanítottam Pozsonyban és Nyitrán, tizenöt doktoranduszt készítettem fel, de sajnos egy sem akadt közöttük, aki magyar ajkú lett volna. Nem valószínű, hogy másképpen alakul a helyzet, ha én csak magyar nyelven művelem a szakmámat. Mellesleg adtam elő cseh egyetemeken (Prágában, Osztraván, Olmützbén), külföldön pedig Lengyelországban, Svájcban és Bulgáriában, Magyarországon több alkalommal is, leggyakrabban a Pécsi Tudományegyetemen, amelynek 2005-ben díszdoktorává avattak. Történt ez annak ellenére, hogy egyszer egy magát nagy magyarnak hirdető itteni „prominens oktatásügyi szakember” Magyarországon azzal agitált ellenem, hogy: „Ti Perhácsot favori-

záljátok? Hiszen ő nem is magyar.” Hát arról lehetne beszélni, ki kicsoda, pláne ki volt akkoriban. Csak futólag említsem meg: feleségem középiskolai tanárként dolgozott Dunaszerdahelyen, három gyereket neveltünk fel, kettőnek szlovák egyetemi végzettsége van, a harmadik magyar óvónő, unokáink magyar iskolába járnak, kettő közülük Szlovákia fővárosának magyar tanítási nyelvű iskolájába, és nemcsak azért, mert az édesapjuk pozsonyi magyar újságíró. De ilyesmi szerintem nem is tartozik ide.

□ **Azért nem baj, hogy kitértél rá. Régóta ismerjük egymást, voltak és vannak közös barátaink is. Téged legtöbbször úgy ismernek, túl szerény ember vagy, tán azért, mert – csúnya kifejezéssel élve – nem nyüzsgölődtél. Viszont kell, hogy legyen benned valami, ami megalégedettséggel tölt el.**

– Nem lennék őszinte, ha most azt mondanám, nincs. Az én szakmám kutatási eredményei nem váltottak ki világszenzációt. Az andragógia még

mindig az éresi állapotoknál tart, mert az „előző nézetek kritikai meghaladása”-ért kemény küzdelmet kell vívnia, ám rövid időn belül nélkülözhetelenné válik, mert a „gazdasági, politikai, szociális és kulturális” fejlődés fogja kiváltani az előbbre jutását.

□ **2013 februárjában nyugdíjba mentél. Most már csak azt kérdezem, a szakmai stafétabotodat ki(k) nek tudta átadni?**

– Szlovákiában és Csehországban mintegy tíz egyetemi docens opponense voltam, valamint öt professzori rang odaítélésénél működtem közre. Az említett tizenöt doktorandusz közül élre tört egy kiváló egyéniség, Ctibor Határ docens, aki andragógusként már egyetemi dékánhelyettes. Eddig már tíz monográfiája jelent meg, de megemlíthetnék még négy fiatal docent is, akik még ugyan szerényebben teljesítettek, mint ő, de megvan rá a remény, hogy képesek lesznek fejleszteni magukat, és persze ezt a tudományt is.

Stirber Lajos

Ág Tibor emlékére

Tudtuk, hogy beteg, tudtuk, hogy egészségi állapota egyre romlik, tudtuk, hogy ez év áprilisában töltötte be 85. életévét, mindezek ellenére fájdalommal vettük a hírt: Ág Tibor 2013. augusztus 29-én elhunyt. Nagy a veszteségünk! Hiszen Ág Tibor személyében az egyik legmesszebbre világító, utat mutató fáklyavivőnket veszítettük el.

Ő már egész fiatal kora óta mindig elől járt. 1948-ban a CSEMADOK Központi Titkársága Kulturális Osztályának lett hivatásos dolgozója, nem kisebb feladatot vállalt magára, mint a szlovákiai magyar öntevékeny népművészeti mozgalom megszervezését, megfelelő zenei anyaggal való ellátását, valamint egy hivatásos magyar dal- és táncgyűttes megalapítását. 1951-ben Takács András néptáncossal megkezdték a felvidéki magyarság folklórhagyományának gyűjtését és rendszerezését. 1953-ban megalakult a hivatásos szlovákiai magyar népművészeti együttes, a Népes, amelynek Ág Tibor lett a karnagya és művészeti vezetője. A bemutatót követően az együttest (megirigylve annak sikerét) hamar feloszlatta a gáncsos-

kodó hatalom. Ág Tibor nem adta fel: 1957-1962 között már az Ifjú Szívek Magyar Dal- és Táncgyűttes első igazgatója volt. Így jellemezte ezt az időszakot: „Elindultunk, hogy hirdetői és terjesztői legyünk a valódi, nemes művészetnek, s hogy hadat üzenjünk a kispolgári giccses selejtzénének. Fontos feladat küzdeni ellene, elsősorban is jó zenével, jó dalokkal, művészi táncokkal, ezek közül is főleg a szöveges zenével. (...) A kórus hivatása és célja az, hogy a zenétől távol álló tömegeket megnyerje az értékes zenének.” 1963-1976 között ismét új feladatot vállalt: a Csemadok néprajzi szakelődője lett. De az 1964-ben megalakult Csehszlovákiai Magyar Tanítók Központi Énekkara alapítói között is ott volt, ő lett annak egyik karnagya, s a szlovákiai magyar kórusmozgalom fő irányítóinak egyike.

Életének javarészét a népzenei gyűjtőmunkának szentelte. Csodálatra méltó (a gyakori gáncsoskodásokat is legyőző) erős akarata, az a kitartó munka, amelynek eredménye mintegy húszezer dal-adategység, amelynek közreadása remélhetőleg folytatódik. A népdalku-

tatók nyomában Szlovákia magyarlakta vidékén című munkájában olvashatjuk: „55 évvel ezelőtt indultam első népdalgyűjtő utamra, Kodály Zoltán nyomában...”, vagyis az ifjú Ág Tibor számára Kodály Zoltán volt a példakép, az utat mutató fáklyavivő. Bizonyára a kodályi tanítás – miszerint: „Addig van nép, míg dal van.” Vagy: „És mint ékszer is holt kincs a láda fenekén, életet akkor kap, ha viselik: a népdal is mennél többeké lesz, annál nagyobb lesz világító és melegítő ereje.” – vezérelte őt egész életében gyűjtőútjain, népdalgyűjteményeinek közreadásában, előadásain a népdalkörök megalapításakor és szervezői tevékenységében is. Népe és népe dalainak éltetése volt a célja 1968-ban is, amikor (egy évvel megelőzve a magyarországi népzenei vetélkedőt, a Röpülj, pávát), idehaza az ő kezdeményezésére indult el (s tart napjainkig) a Tavaszi szél vizet áraszt népzenei mozgalom – népzenei vetélkedő. 1980-tól, hosszú éveken át Dunaszerdahelyen tevékenykedett néprajzi szakelődőként. 1989-ben ott volt a Szlovákiai Magyar Néprajzi Társaság indulásánál, amelynek tiszteletbeli elnöke lett; hiszen 1969-ben a szervezet elődjének, a Csehszlovákiai Magyar Néprajzi Társaságnak is (többedmagával) alapítója volt. Bár múltak felette az évek, sokak Tibor bácsija fáradhatatlan-

nul dolgozott, rendezte és rendszerezte az általa gyűjtött zenei anyagot – élete végéig a Szlovákiai Magyar Művelődési Intézet Népzenei Adattárának szakmai Tanácsadója volt –, és emellett szerető szigorral tartotta kezét zenei életünk pulzusán. Tőle bármikor tanácsot, segítséget kérhetett és kapott egyén, csoport – Kodály Napokat, Csengő Énekszót – szervező. Ő volt az ötletgazdája és szakmai irányítója a Bíborpiros szép rózsa címmel, az idén már 7. alkalommal megrendezésre kerülő szlovákiai magyar népzenekezelők és művelők országos seregszemléjének, vetélkedés-szerű megmérettetésének is. A válogató bizottság tagjaként járta a Felvidéket Csallóköztől a Bodroghöz; ügyelt arra, hogy a résztvevők csak tiszta forrásból merítsenek, hogy minél több érték kerüljön azok műsorába, hogy a „kincs” ne maradjon a „láda fenekén”, hogy mennél többen élvezhessék a népdal, a népzene „világító és melegítő erejét”. Életművét rangos elismerésekkel díjazták: Kodály-emlékérem (1982); Márai Sándor Alapítvány – Nyitott Európáért Díja (1997), Komárom város díszpolgára (1998); Pro Probitate-díj (1998); Pro Urbe Nagymegyer (2001); a Szlovák Köztársaság Ludovít Štúr-díja (2002); Posonium Irodalmi Életmű-díj (2000); Kóta-díj, Életmű kategória (Budapest 2006); Magyar Köztársaság Érdemkereszt (2008); a Nagyszombati (Trnava) kerület Elnöki Díja (2008); Vass Lajos-emlékplakett (Komárom, 2009); Csodaszarvas-díj (Szlovákia, 2012); Harmónia Szlovákiai Magyar Zenei Díj, Életmű-díj kategória (Dunaszerdahely, 2013). 2012-től volt a Magyar Kodály Társaság tiszteletbeli tagja és a Magyar Művészeti Akadémia tagja.

Hogy honnan veszem a bátorságot ahhoz, hogy (eleget téve a felkérésnek) én emlékezzek Ág Tiborra? Hadd szólok a vele való kapcsolatomról. 1965-ben lettem a komáromi II. lakótelepi, később Béke Utcai (ma Jókai Mór) Alapiskola pedagógusa és az iskola – Pálinkás Zsuzsa által vezetett – gyermekkarának (társ)karnagya. Ág Tibor az énekkarok megmérettetéseiben (minden szinten) ott volt a bíráló bizottságokban: tanácsokkal, kottákkal látott el bennünket, mutatta az utat. Azóta számomra ő – az ő tudása, szakmaisága, igazságossága, emberi nagysága – volt az „abszolút érték”. Közlebbi, szorosabb kapcsolatba a kilencedikes zenei nevelés tankönyv írásakor kerülünk, azután, hogy engedélyezte: az ő munkásságáról is írjak. Féltem, hogy elutasít, de az ellenkezője történt: készségesen tett eleget minden kérésemnek; szinte barátjául fogadott. Amíg egészségi állapota engedte, eleget tett meghívásaimnak is, több alkalommal megtisztelte jelenlétével kórusom, a GAUDIUM vegyes kar által rendezett adventi hangversenyeinket és a VOX HUMANA, komáromi énekkari fesztiváljainkat is. Ez számomra nagy elismerés és nagy öröm volt. Mikor már nem tudott Komáromba eljönni – követve egymás tevékenységét – írásban vagy telefon útján gratuláltunk; vagy kívántunk egymásnak áldott ünnepeket; küldeményekben cseréltünk DVD-t, népdalgyűjteményért. Néhány évvel ezelőtt telefonon hívott: – eljönne hozzám Komáromba, meg szeretne beszélni velem valamit, fogadnám-e őt. Alig jutottam szóhoz: Ág Tibor velem szeretne megbeszélni valamit? Mondtam: természetesen, szeretettel várom.

Jött is. Már akkor (piszkozatban) kész volt a legutóbb, a *Zendülj torok. Naptári népi szokások színpadra alkalmazva* címmel megjelent kiadványa. Véleményemre volt kíváncsi: vajon a mai iskolában kellhet-e majd egy ilyen kiadvány, lesz-e pedagógus, akit érdekel az ilyen anyag, akad-e majd olyan tanító, aki szívesen merít a kiadványból, aki megtanítja a gyerekeknek ezt a lassan feledésbe merülő gyönyörűséges „színházat”. E találkozásunk alkalmából kérdeztem meg tőle: hogyan szólíthatom? Ha én tegezek – felelte –, mi sem természetesebb, hogy visszategezz; és engedélyezte, hogy Tibor Bátyámnak szólítsam. Aggodalmait eloszlatandó mondtam: az én nemzedékem, mi, első végzősei a nyitrai pedagógiai főiskolának, mit nem adtunk volna akkor egy ilyen vagy egy ehhez hasonló kiadványért, és hozzáfűztem: Tibor bátyám, (szerintem) a Te fogod az, hogy amit tudsz, mindent írn meg, a többi az utánad következő nemzedékek feladata, erkölcsi kötelessége.

Személyesen utoljára 2013. február 23-án a Harmónia díjkiosztón találkoztunk Dunaszerdahelyen, ahol gratuláltam neki a Harmónia életmű-díjhoz. Nagy öröm volt számomra ez a találkozásunk, mert nagyon boldognak láttam őt. Tibor bátyámmal májusban beszéltem utoljára: én kaptam feladatul, hogy a Csengő Énekszó szervezőbizottsága nevében kérjem meg őt: tisztelje meg jelenlétével a jubileumi XV. Csengő Énekszó szereplőit és szervezőit. Kérésemet hallva felnevetett és azt mondta: ha lesz, aki toloszékestül elvisz, szíves-örömet megyek Újvárbá; majd panaszosan hozzáfűzte: csak a test rokkant, az elmém működik; annyi mindent kellene még megcsinálnom. Sajnos ez volt az utolsó beszélgetésünk, mert Tibor Bátyám a fesztiválon már nem tudott jelen lenni.

Isten Veled, Tibor Bátyám! Mindent köszönünk, amit értünk tétl, amit Tőled kaptunk. Én meg vagyok győződve róla, hogy Te életműveddel mindenképpen ott vagy azok között, akikről Arany János így írt: „Nem hal meg az, ki milliókra költi dús élete kincsét...”. Hiszen – mint azt Sütő András Kodállal és Bartókkal kapcsolatosan írta – Te is „feltarisznyáltál” bennünket énekekkel ezer esztendőre. Az utókoron a sor, hogy emlékedet őrizve a Tőled kapott temérdek kincessel jól sáfárkodjon!

Drága Tibor Bátyám, sokak szeretett Tibor bácsija, nyugodj békében.